

Su donu de Nadale

Sos chimbe frades Lobina, totus pastores, torraiant dae sos cuiles issoro, pro passare sa note de Nadale in famìllia. Fiat una festa ispetziale, pro issos, cuss'annu, ca si faghiat a isposa sa sorre issoro, s'ùnica chi teniant, cun unu giòvanu ricu meda. Comente si costumatu duncas in Sardigna, s'isposu depiat mandare unu donu a s'isposa sua, e a pustis andare issu puru a passare sa festa cun sa famìllia de issa. E sos chimbe frades cheriant fàghere corona a sa sorre, fintzas pro fàghere a biere a su connadu chi mancari no esserent ricos che a issu, in càmbiu fiant fortes, sanos, unidos intre de issos comente unu grupu de gherradores. Aiant mandadu a in antis su frade prus piticu, Felle, unu bellu pitzocheddu de ùndighi annos, cun sos ogros mannos e durches, bestidu de peddes lanosas comente unu Santu Juane Batista minore; portaiat una bèrtula a coddu, e in intro de sa bèrtula unu porcheddu mortu dae pag'ora chi bisongiai pro sa chena. Sa bidda pitica fiat ammontada de nie; sas domitas nieddas, arrambadas a su monte, pariant pintadas subra de unu cartone biancu, e sa crèsia, subra un'altura poderada dae rocas, inghiriada dae àrbores càrrigas de nie e de candelotos, pariat comente unu de cussos edifitzios de fantasia chi pintant sas nues. Totu fiat silèntziu: sa gente de sa bidda pariat interrada suta su nie. In su caminu chi nche leaiat a domo sua, Felle aiat agatadu ebbia, in su nie, sas orminas de unu pee de fèmina, e si fiat ispassiadu a bi caminare subra. Sas orminas agabbaiant pròpiu a in antis de sa giaga de linna de sa cortìllia chi sa famìllia sua

teniat paris cun un'àtera famìllia de pastores etotu ancora prus pòberos chi no issos. Sas duas domitas, una a un'ala e una a s'àtera de sa cortìllia, si assimigliaiant comente duas sorres; dae sos fumajolos essiat su fumu e dae sas giannigheddas si bidiant filos de lughe. Felle aiat fruschiadu, pro annunziare chi fiat imbàtidu: e luego, in sa gianna de su bighinu si fiat acredada una pitzinna cun sa cara ruja dae su fritu e sos ogros lughentes de cuntentesa. – Bene torradu, Felle. – Oh, Lia! – Aiat aboghinadu issu pro li torrare su saludu, e si fiat acostadu a sa giannighedda dae in ue, como, cun sa lughe essiat fintzas su fumu de unu fogu mannu allutu in su foghilare in mesu a sa coghina. A inghìriu de su fogu fiant sètzidas sas sorrigheddas de Lia; pro las tènnere bonas sa sorre manna, est a nàrrere sa chi beniat a pustis de s'amiga de Felle, lis daiat carchi granu de pabassa e lis cantaiat una cantonedda de cussa occasione, est a nàrrere una anninnia pro Gesù Bambinu. – Ite portas inoghe? – preguntat Lia, tohende sa bèrtula de Felle. – Ah, su porcheddu. Fintzas sa tzeraca de s'isposu de sorre tua at giai batidu su donu. Ais a fàghere festa manna bois, - at agiuntu cun unu pagu de imbìdia; ma a pustis si riprendet e annùntziat cun cuntentesa maliziosa:- E nois puru! Pro nudda Felle li domandaiat ite festa fiat: Lia nche li serrat sa gianna in cara, e issu rugat sa cortìllia pro si nche intrare a domo sua. In domo sua si intendiat a beru fragu de festa: fragu de turta de mele cota in su furru, e de durches fatos cun còrgia de arantzu e mèndula aturrada. Tantu chi Felle comintzat a acorriare sas dentes, ca li pariat de isfamarinare giai totu cussas cosas bonas ma ancora cuadas. Sa sorre, arta e làngia, fiat giai bestida a festa; cun su gipone de brocadu birde e sa gunnedda niedda e ruja: a inghìriu de sa cara groga portaiat unu mucadore de seda a frores; e fintzas sas iscarpitas suas fiant ricamadas e cun su frocu: pariat, insomma, una jana giòvana, mentres sa mama, totu bestida de nieddu ca fiat viuda dae pagu tempus, groga issa puru ma niedda in cara e cun

un'ària presumida, aiat pòdidu ammentare sa figura de una majàrgia, si no aiat portadu sos ogros durches chi s'assemigliaiant a cussos de Felle. Issu in tantis nde bogat su porcheddu dae sa bèrtula, totu ruju ca l'aiant tintu su corgiolu cun su sàmbene suo matessi: e a pustis de l'àere dadu a sa mama aiat chèrridu biere su chi aiat mandadu in donu s'isposu. Emmo, fiat prus mannu cussu de s'isposu: gaiu unu porcu; ma custu chi aiat batidu issu, prus modde e sena grassu, depiat èssere prus savoridu. – Ma ite festa podent fàghere sos bighinos nostros, si issos non tenent àteru si no unu pagu de pabassa, mentres nois tenimus custos duos animales mannos in domo? E sa turta? E sos durches? - Aiat pensadu Felle cun disprètzio, ancora avelenadu ca Lia, a pustis chi l'aiat gaiu cramadu, nche l'aiat serradu sa gianna in cara. A pustis imbatent sos àteros frades, batende in sa coghina, in antis totu in òrdine e neta, sas orminas de sos botinos issoro prenos de nie, e su fragu issoro de agreste. Fiant totu fortes, bellos, cun sos ogros nieddos, s'arba niedda, su gipone istrintu comente una coratza e, a subra, sa mastruca. Cando est intradu s'isposu si nde fiant pesados totu reos, a faca a sa sorre, comente pro fàghere a beru un'ispètzie de corpus de bàrdia a inghìriu de sa figura fine e delicada de issa; e non tantu pro rispetu a su giòvanu, chi fiat ancora gaiu unu pitzocu, bonu e brigongiosu, cantu pro s'òmine chi l'acumpangiaiat. Cust'òmine fiat su gaju de s'isposu. Betzu de prus de otanta annos, ma ancora tèteru e grassu, bestidu de pannu e de villutu comente unu bravu òmine medievale, cun sas fosas de lana subra sas ancas fortes, custu gaju, chi cando fiat giòvanu aiat gherradu pro s'indipendèntzia de s'Itàlia, aiat fatu a sos chimbe frades su saludu militare e a pustis pariat chi los esseret esaminende. E totu fiant abarrados cuntentos pari pari. A su betzu l'aiant dadu su mègiu postu, a faca a su fogu; e tando in petorras, in mesu a sos butones lùghidos de su gipone suo, si bidiat fintzas lughente comente un'isteddu piticu sa medàllia

sua antiga a su valore militare. S'isposa l'aiat betadu ite de bufare, posca aiat betadu ite de bufare a s'isposu e custu, leende sa tatza, l'aiat postu in manos, a sa cua, una moneda de oro. Issa l'aiat torradu gràtzias cun sos ogros, a pustis, a sa cua issa puru, fiat andada a la ammustrare a sa mama e a totu sos frades, in òrdine de edade, in su mentres chi nche lis giughiat sa tatza prena a biru. S'ùrtimu fiat Felle: e Felle aiat tentadu de nde li leare sa moneda, pro brulla e curiosidade, si cumprendet; ma issa aiat serradu su pùngiu minetzosa: mègius diat àere tzèdidu un'ogru. Su betzu aiat artziadu sa tatza, augurende salute e gosu a totus; e totu aiant rispostu totu paris. A pustis si fiant postos a discùtere in una manera originale: est a nàrrere cantende. Su betzu fiat unu poete improvisadore bravu, est a nàrrere chi improvisaiat cantzones; e fintzas su frade mannu de s'isposa ischiat fàghere sa matessi cosa. Intre issos duos duncas aiant intonadu una gara de otavas, subra temas allegros de occasione; e sos àteros iscurtaiant, faghiant su coro e faghiant su tai tai. In foras sas campanas aiant sonadu, annuntziende sa missa. Fiat ora de comintzare a ammaniare sa chena. Sa mama, cun s'agiudu de Felle, nche aiat segadu sas cossas a sos duos porcheddos e nche las aiat infèrchidas in tres ispidos longos e poderaiat sa màniga issoro firma in terra. – Sa de bator cossas nche l'as a leare comente presente a sos bighinos nostros – aiat naradu a Felle – issos puru tenent diritu de si godere sa festa. Totu cuntentu, Felle aiat leadu a su pee sa cossa bella e grassa e nche fiat essidu in sa cortilla. Sa note fiat frita meda ma calma, e totu in unu pariat chi totu sa bidda s'esseret abigiada, in cussa lugura meravizosa de nie, ca in prus de su sonu de sas campanas, s'intendiant càntigos e boghes. In sa domita de sos bighinos, imbetzes, como totu fiant mudos; fintzas sas pitzinnas ancora apirpirinadas a inghèriu de su fogu pariat chi si nche fiant dormidas isetende, però, ancora in su sonnu, unu donu meravizosu. A s'intrada de Felle si fiant assustadas, aiant abaidadu sa cossa de su porcheddu chi

issu bentulaiat a un'ala e a s'àtera comente unu incensieri, ma no aiant faeddadu: no, non fiat cussu su donu chi fiant isetende. Intantu Lia nde fiat calada currende dae s'aposenteddu de subra: aiat leadu su donu sena fàghere cumplimentos, e a sas preguntas de Felle aiat rispostu cadreddosa: - Mamma s'intendet male e babbu est andadu a comporare una cosa bella. Bae.di.nche. – Issu si nche fiat torradu pensamentosu a domo sua. In ie non b'aiat nen mistèrios nen dolores: totu fiat vida, movimentu e cuntentesa. Mai unu Nadale fiat istadu gasi bellu, mancu cando fiat ancora biu su babbu. Felle però fiat unu pagu tristu, pensende a sa festa istrana de sa domo de sos bighinos. A su de tres tocos de sa missa, su giaju de s'isposu aiat iscutu su fuste suo subra sa pedra de sa ziminera. – Oh, pitzocos, ajò, in fila. E totu si nde fiant pesados pro andare a sa missa. In domo fiat abarrada sa mama ebbia, pro si ocupare de sos ispidos chi bortaiat a bellu a bellu a canta a su fogu pro fàghere arrustire bene sa petza de su porcheddu. Sos figios, duncas, sos isposos e su giaju, chi pariat chi ghiaiat sa cumpannia, andaiant a crèsia. Su nie illebiaiat sos passos issoro: figuras acuguddadas essiant dae onni parte, cun làmpanas in manu, faghende totu a inghèriu umbras e lughes meravizosas. Si saludaiant pari pari, pichiaiant in sas giannas serradas, pro cramare a totus a sa missa. Felle caminaiat comente in sonnu; e non teniat fritu; antzis sas àrbores biancas, a inghèriu de sa crèsia, li pariant àrbores de mèndula froridas. Insomma, si intendiat, suta sos bestires suos de lana, cheghente e cuntentu comente unu angioneddu in su sole de maju: sos pilos suos, friscos de cussa aera de nie, li pariant fatos de erba. Pensaiat a sas cosas bonas chi diat àere mandigadu una borta torradu dae sa missa, in sa domo sua cheghente, e ammentende chi Gesùs imbetzes depiat nàschere in una istalla fritu, nudu e chena mandigare, li beniat gana de prànghere, de lu ammentare cun sos bestires suos, de si nche lu leare a domo sua. In intro de sa crèsia pariat de èssere in beranu: s'altare

fiat totu mudadu cun ramos de lidone cun frutos rujos, de murta e de lavru: sas candelas lughiant in mesu a sos ramos e s'umbra de custos si pintaia in sos muros comente in sos muros de unu giardinu. In una capella bi fuit su presèpiu, cun unu monte fatu de ortigu e ammontadu de lana de roca: sos Tres Res nde calaiaint prudentes dae unu caminu malu, e una cometa de oro lis illuminaia su caminu. Totu fiat bellu, totu fiat lughe e cuntentesa. Sos Res potentes calaiaint dae sos tronos issoro pro nche leare in donu s'amore issoro e sas richesas issoro a su figiu de sos pòberos, a Gesùs nàschidu in una istalla; sos astros lis faghiaint de ghia; su sàmbene de Cristos, mortu a pustis pro sa cuntentesa de sos òmines, proiat subra sas matas e faghiaint ispàrghere sas rosas; proiat subra sas àrbores pro fàghere ammadurare sos frutos. Gasi sa mama aiat imparadu a Felle e gasi fiat. - Glòria, glòria – cantaiant sos preìderos in s'altare: e sa gente risponiaint: - Glòria a Deus in sos chelos prus artos. E paghe in terra a sos òmines de bona voluntade. – Felle puru cantaiat, e intendiaint chi custa cuntentesa chi li prenaiaint su coro fiat su donu prus bellu chi li mandaiat Gesùs. A sa essida dae crèsia teniaint unu pagu de fritu, ca fiat istadu semper inghenugradu in su pamentu nudu: ma sa cuntentesa sua non miminaiaint; antzis creschiaint. Intendende su fragu de arrustu chi essiaint dae sas domos, aberiaint sas nares comente unu catzeddu famidu; e si fiat postu a cùrrere pro arribbare in tempus pro agiudare a sa mama a aparitzare pro sa chena. Ma fiat giai totu aprontadu. Sa mama aiat istèrridu una tiàgia de linu in terra, subra una istoja de giuncu, e àteras istojas a inghìriu. E, segundu s'usàntzia antiga, aiat postu in foras, suta sa lògia de sa cortilla, unu pratu de petza e unu vasu de binu cotu in ue nadaiaint fitas de còrgia de arantzu, ca s'ànima de su maridu, si mai esseret torradu in custu mundu, diaint àere agatadu ite de mandigare. Felle fiat andadu a bìdere: aiat postu su pratu e su vasu prus in artu, subra una tàula de sa lògia, a manera chi non los esserent tocados sos canes

randàgios; a pustis aiat torradu a abbaidare a cara a sa domo de sos bighinos. Si bidiat semper sa lughe in sa frenesta, ma totu fiat silèntziu; su babbu non depiat èssere ancora torradu cun su donu misteriosu suo. Felle fiat torradu a domo, e aiat leadu parte a sa chena. In mesu a sa mesa b'aiat una turrighedda de covatzas tundas e lùghidas chi pariant de avòriu: onniunu de sos chi fiant in mesa onni tantu si illonghiaiat a cara a dae in antis e si nde tiraiait una a issu; fintzas s'arrustu, segadu a fitas russas, fiat in pratos largos de linna e de terra luzana: e onniunu si serbiait a sa sola, a voluntade sua. Felle, sètzidu a canta a sa mama, aiat tiradu a dae in antis a issu unu pratu intreu a contu suo, e mandigaiat sena pensare prus a nudda: pro more de su tzirriare de su corgiolu arrustidu de su porcheddu, sas chistiones de sos mannos li pariant a tesu, e non nde li importaiait prus. Cando a pustis fiat arribbada a sa mesa sa turta groga e cheghente comente su sole, e a inghèriu b'aiat durches in forma de coro, de pugiones, de fruta e de frores, a issu li pariat de si dismajare: aiat serradu sos ogros e si fiat pinnigadu subra sa pala de sa mama. Issa creiat chi issu fiat pranghende: imbetzes ridiat pro sa cuntentesa. Ma cando fiat afiancu e intendiat su bisòngiu de si mòvere, aiat torradu a pensare a sos bighinos: ite sutzediat in domo issoro? E su babbu torradu fiat cun su donu? Una curiosidade manna l'ispinghet a nche essire ancora in sa cortilla, a si nche acosiare e a oretare. De su restu sa giannighedda fiat tambada: in intro de sa coghina sas pitzinnas fiant ancora a inghèriu de su fogu e su babbu, imbàtidu a tardu ma semper in tempus, arrustiat in s'ispidu sa cossa de su porcheddu chi lis aiant dadu in donu sos bighinos. Ma su donu comporadu dae issu, dae su babbu, in ue fiat? – Beni a in antis, e bae a subra a biere – li narat s'òmine, intzertende su pensamentu de issu. Felle intrat, pigat in s'iscalita de linna, e in s'aposeddu de subra, biet sa mama de Lia ingalenada in su letu de linna, e Lia inghenugrada in dae in antis de una canistedda.

E in intro de sa canistedda, intre munteddos cheghentes, bi fiat unu pitzinnu de naschidòrgiu, unu bellu pitzinnu ruju, cun sos pilos inaneddados in chìgios e sos ojos giai abertos. - Est su primu fradigheddu nostru – narat Lia a bellu a bellu. - Babbu meu l’at comporadu a mesanote in puntu, in su mentres chi sas campanas fiant sonende su “Glòria”. Sos ossos suos, duncas, non s’ant a iscumpònner mai, e issu los at a agatare intreos, sa die de su Giuditziu Universale.

Custu est su donu chi Gesùs nos at fatu istanote -.